

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки та бізнес-технологій**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ
ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ» ОС «БАКАЛАВР»**

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітньо-професійні програми:
«Підприємницька діяльність в авіації»
«Підприємництво та бізнес-технології»
«Митна та біржова справа»

Київ - 2020

УДК 334:[339.16+339.172](076.5)

ПЗ2

Укладачі: д.е.н., проф. Ушенко Н.В. (С.1-11, С.16-18), к.е.н., доц. Командровська В.Є. (С.23-30), к.е.н., доц. Кривицька Н.Ю. (С.12-15, С.19-22, С.31-39).

Рецензенти: доктор економічних наук, професор Лич В.М., завідувач кафедри економічної теорії, обліку та оподаткування Київського національного університету будівництва та архітектури (м. Київ);

доктор економічних наук, професор Беляєва Г.Є., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри «Підприємництво і туризм Одеського національного морського університету».

Затверджено методично-редакційною радою Факультету економіки та бізнес-адміністрування (протокол №__ від _____)

ПЗ2 Методичні рекомендації до виконання випускної роботи зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» ОС «бакалавр» / Уклад.: Ушенко Н.В., Командровська В.Є., Кривицька Н.Ю. – К.: НАУ, 2019. – 48 с.

Методичні рекомендації до виконання випускної роботи складено згідно з Положенням про дипломні роботи випускників Національного авіаційного університету, затвердженим наказом т.в.о. ректора від 14.12.2017 №594/од., Положенням про організацію освітнього процесу у Національному авіаційному університеті, затвердженим наказом в.о. ректора від 26.05.2016 №195/од., Положенням про атестацію випускників Національного авіаційного університету освітньо-кваліфікаційних рівнів (освітніх ступенів) бакалавра, спеціаліста, магістра, затвердженим наказом ректора від 05.02.2015 №06/од.

Призначена для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньо-професійних програм «Підприємницька діяльність в авіації», «Підприємництво та бізнес-технології», «Митна та біржова справа».

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Мета і завдання випускної роботи	6
2. Організація вибору теми випускної роботи	11
3. Організація виконання випускної роботи	13
4. Вимоги до змісту розділів випускної роботи	14
4.1. Титульний аркуш.....	14
4.2. Завдання на виконання випускної роботи.....	15
4.3. Реферат.....	15
4.4. Зміст.....	15
4.5. Вступ	16
4.6. Основна частина.....	17
4.7. Висновки.....	19
4.8. Список використаних джерел.....	19
4.9. Додатки	19
5. Стиль, методика викладу та принципи побудови тексту випускної роботи	20
6. Методичні вказівки з підготовки доповідей та презентацій випускної роботи	21
7. Вимоги до оформлення пояснювальної записки випускної роботи	22
7.1. Оформлення ілюстрацій.....	23
7.2. Оформлення таблиць та формул.....	24
7.3. Оформлення одиниць вимірювання фізичних величин, числових значень, скорочень, приміток, переліку	27
7.4. Оформлення додатків.....	28
8. Підготовка та захист випускної роботи	29
9. Критерії оцінювання випускної роботи	31
ДОДАТКИ	34

ВСТУП

Згідно із Законом України «Про вищу освіту» №1556-VII від 01 липня 2017р., перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає сьомому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю. Ступінь бакалавра здобувається за освітньо-професійною програмою. Підготовка фахівців ОС «Бакалавр» може здійснюватися на основі повної загальної освіти, ОС «Молодший бакалавр» та ОКР «Молодший спеціаліст».

Бакалавр – академічний ступінь або кваліфікація, що присуджується особам, яке освоїли відповідні освітні програми вищої освіти.

Методичні рекомендації до виконання випускної роботи розроблені для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньо-професійних програм «Підприємницька діяльність в авіації», «Підприємництво та бізнес-технології», «Митна та біржова справа» та призначені для надання консультативно-методичної допомоги студенту, а саме:

- зорієнтувати його в виборі теми випускної роботи і питаннях, які розкривають її зміст, за допомогою цільової настанови, науково-практичних рекомендацій;

- представити принципи і порядок побудови структури випускної роботи в цілому та її окремих частин, а також підготовки плану, який розкриває основний зміст теми;

- надати рекомендації по підбору, вивченню та використанню спеціальної літератури та інших інформаційних матеріалів;

- навчити випускника правильному оформленню роботи, показати засоби використання ілюстративних даних і їх розміщення по тексту, оформлення списку інформаційних джерел і бібліографічних посилань;

- надати рекомендації щодо представлення результатів випускної роботи Державній екзаменаційній комісії.

У методичних рекомендаціях використані чинні інструктивні документи Міністерства освіти та науки України, державні стандарти України, та узагальнено досвід організації виконання атестаційних робіт у закладах вищої освіти, де здійснюється підготовка бакалаврів аналогічного профілю. «Положення про дипломні роботи (проекти) випускників Національного авіаційного університету», затверджене наказом т.в.о. ректора від 14.12.2017 №594/од, що визначає вимоги до структури, змісту, об'єму та порядку виконання випускних робіт (проектів) і допуску випускників до захисту перед Державною екзаменаційною комісією, стало

підставою для розроблення методичних рекомендацій.

Випускна робота повинна містити сукупність результатів, що свідчать про отримання випускником необхідних загальнокультурних і професійних компетенцій, а також вирішення завдань прикладного характеру.

Випускна робота бакалавра – є самостійною розробкою студента, яка носить оглядово-дослідний характер і являє собою заключно-підсумкову частину бакалаврської підготовки бакалаврів з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Випускна робота за спеціальністю "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" є самостійною кваліфікаційною роботою, складовою частиною підсумкової державної атестації студента. Випускна робота повинна свідчити про вміння студента використовувати отримані в університеті теоретичні знання для самостійного системного вирішення практичних завдань діяльності підприємств і організацій. Якість розробленого проекту та його оцінка Державною екзаменаційною комісією (ДЕК) служать підставою для присудження студенту освітньої кваліфікації «Бакалавр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності».

Основні вимоги до випускної роботи: цільова спрямованість результатів проектних пропозицій на підвищення ефективності діяльності компаній; відповідність пропонованих проектних рішень цілям і тенденціям розвитку підприємницьких структур; предметність, дієвість та конкретність висновків і пропозицій; відповідність рівня розробки теми роботи сучасному рівню наукових розробок, методичних положень і рекомендацій, представлених у спеціальній літературі, а також сучасного стану досліджуваної проблеми.

Для успішного і якісного виконання випускної роботи студенту необхідно:

- мати глибокі знання в області макроекономіки, мікроекономіки та економіки підприємницьких структур, ідентифікувати проблеми сучасного розвитку національної економіки та підприємств різних видів економічної діяльності, потенціал розвитку підприємницьких структур на найближчі роки;

- володіти науковими методами управління підприємницькими структурами, теоріями попиту і пропозиції, напрямками їх використання на практиці;

- вміти здійснювати економічний та фінансовий аналіз діяльності підприємницьких структур;

- вміти використовувати для конкретних цілей аналізу методи вивчення споживачів, конкурентів, постачальників і посередників;

- ефективно застосовувати методи сегментування ринку,

позиціонування товару, оцінки його конкурентоспроможності;

- вміти обґрунтувати і формулювати вимоги до товарно-цінової політики компанії, процесів організації і просування продажів;

- використовувати засоби обчислювальної техніки та цифрові засоби в процесі аналізу, проектування та оформлення випускної роботи;

- вміти організувати збір і обробку первинної економічної інформації для досягнення конкретних цілей аналізу;

- вільно орієнтуватися в джерелах вторинної статистичної інформації, працювати зі спеціальною літературою;

- вміти обґрунтовано формулювати цілі і завдання випускної роботи, результати аналізу, методичні рекомендації, проектні рішення та заходи щодо їх впровадження;

- чітко, логічно і аргументовано викладати суть пропонованих рішень, використовуючи графічний матеріал, який ілюструє зміст випускної роботи.

1. Мета і завдання випускної роботи

Випускна робота бакалавра - це самостійна випускна робота студента, оформлена належним чином на основі діючих стандартів та іншої нормативно-технічної документації, виконана згідно з освітньо-кваліфікаційними вимогами щодо певної галузі та напряму підготовки.

Мета випускної роботи бакалавра – поглиблення, спеціалізація і розвиток професійних знань, набутих за весь період навчання, шляхом їх використання в системному вирішенні проблем функціонування та розвитку підприємницьких структур.

Випускна робота за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» виконується відповідно до навчального плану підготовки бакалавра і спрямована **на вирішення наступних завдань:**

- систематизацію, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань, отриманих в процесі навчання, застосування цих знань при вирішенні конкретних науково-теоретичних, методичних та прикладних завдань;

- відпрацювання навичок аналітично-дослідницької роботи, застосування методик аналізу та методів постановки експерименту при вирішенні сукупності функціональних завдань реально функціонуючої підприємницької структури;

- з'ясування фахової підготовки студентів до практичної діяльності, а саме володіння інтегральною компетентністю - здатністю розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає

застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Випускна робота є завершальною стадією навчання у ЗВО у формі атестації випускників при здобутті освітнього ступеня «Бакалавр», що має на меті систематизацію, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з освітньо-професійної програми навчання.

Випускна робота являє собою кваліфікаційну роботу, присвячену вирішенню актуального прикладного завдання, що має практичне значення. Підвищення якості підготовки бакалавра вимагає забезпечення високого рівня виконання випускних робіт, при захисті яких студенти повинні найбільш повно розкрити свій творчий потенціал, демонструючи оволодіння компетентностями та досягнення програмних результатів навчання.

Під час написання даної роботи від випускника потрібен прояв особистої ініціативи. Єдині вимоги до роботи не виключають, а припускають широкую ініціативу і творчий підхід до розробки кожної теми.

У ході підготовки і захисту випускної роботи студент повинен показати результати, які свідчать про володіння ним загальних та спеціальних компетентностей відповідно до конкретної освітньо-професійної програми освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

При написанні випускної роботи та під час її захисту студент повинен показати:

- достатню теоретичну підготовку і здатність проблемного викладу теоретичного матеріалу;
- знання нормативно-правових актів та вміння їх застосування, узагальнення матеріалу літературних джерел;
- здатність вирішувати практичні організаційні та соціально-економічні завдання;
- навички комплексного аналізу ситуацій, моделювання і проведення доцільних розрахунків, володіння сучасною обчислювальною технікою;
- вміння грамотно застосовувати методи оцінки економічної та соціальної ефективності пропонованих рішень та прогнозувати їх вплив на розвиток підприємницьких структур;
- вміння структурно-логічної побудови дослідження, аргументованої розробки пропозицій, формулювання висновків.

Згідно нормативного змісту підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованого у програмних результатах навчання в процесі виконання та захисту випускної роботи студент повинен знати як:

- визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.
- застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії підприємства з його внутрішнім та зовнішнім середовищем.
- визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
- оцінювати за різними параметрами продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних і біржових структурах, та робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.
- відбувається організація зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур;
- впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких, торговельних і біржових структур.

уміти:

- виявляти ініціативу і самостійність дій в різних ситуаціях, критично оцінювати явища та процеси у сфері підприємництва, торгівлі і біржової діяльності;
- здійснювати теоретичні і прикладні дослідження у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності з використанням сучасних методів і технологій;
- розробляти бізнес-плани, оцінювати кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків;
- управляти суб'єктами господарювання у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності з метою забезпечення їх ефективності;
- вирішувати проблемні ситуації, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур за умов невизначеності і ризиків;
- розробляти господарськокомерційні документи, проекти угод, контрактів та планових заходів;
- використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні засоби та технології в процесі прийняття управлінських рішень;
- розробляти та обґрунтовувати організаційно-економічні маркетингові програми підприємств на основі прогнозу кон'юнктури внутрішніх, міжнародних та світових товарних ринків з метою планування довгострокових маркетингових заходів щодо ринкового позиціонування.
- консультивати працівників підприємства з питань торговельно-збутової, комунікаційної, асортиментної та цінової діяльності підприємства.

- розробляти систему заходів щодо виявлення, оцінки, профілактики та страхування ризиків і визначати тактику дій для їх мінімізації;
- оперативно приймати управлінські рішення стосовно професійної діяльності;
- продукувати нові ідеї щодо розвитку підприємницьких, торговельних та біржових структур і впроваджувати їх.
- використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях;
- застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності;
- використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
- організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
- вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей;
- демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати;
- застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності;
- вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів;
- застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.

У випускній кваліфікаційній роботі необхідно ясно виділити об'єкт і

предмет дослідження. Формулювання об'єкта і предмета визначає логіку і в цілому успіх всього подальшого дослідження.

Об'єкт дослідження - це процес або явище, обрані для вивчення. Об'єкт дослідження - це те, на що спрямований процес пізнання.

Предмет дослідження - це найбільш значущі з теоретичної або практичної точки зору властивості, сторони, прояви, особливості об'єкта, які підлягають безпосереднього вивчення.

Можна сказати, що предмет - це якісна характеристика однієї зі сторін обраного об'єкта, яка буде вивчатися. Це кут зору на об'єкт, аспект його розгляду, дає уявлення про те, що конкретно буде вивчатися в об'єкті, як він буде розглядатися, які нові відносини, властивості, функції будуть виявлятися.

Іншими словами, об'єктом виступає те, що досліджується, а предметом - те, що в цьому об'єкті отримує наукове пояснення.

Дослідження в випускній роботі повинні відбуватися на прикладі реального підприємства. При цьому необхідно виділити особливості для кожної освітньо-професійної програми:

1) ОПП «Підприємництво та бізнес-технології» - підприємницька структура будь-якої галузі, які є юридичними особами та мають самостійну фінансову звітність;

2) ОПП «Підприємницька діяльність в авіації» - організації-розробники авіаційної техніки; авіабудівні й авіаремонтні підприємства; підприємства повітряного або будь-якого іншого виду транспорту; підприємства аеронавігації та обслуговування перевезень, хендлінгові компанії, кетерінгові компанії та інші підприємства авіаційного сектору, які є юридичними особами та мають самостійну фінансову звітність;

3) ОПП «Митна та біржова справа» - підприємства, які займаються зовнішньо-економічною діяльністю або відносяться до інфраструктури ЗЕД, які є юридичними особами та мають самостійну фінансову звітність.

У загальному вигляді випускна робота повинна відображати сучасні досягнення вітчизняної та зарубіжної управлінської думки, ґрунтуватися на теоретичних положеннях і фактичних матеріалах. Вона повинна свідчити про вміння автора досліджувати проблеми в галузі підприємництва, формулювати, аргументувати, доводити запропоновані положення і тези, робити узагальнюючі висновки, обґрунтовувати практичні рекомендації. В процесі виконання роботи студент проявляє свою науково-дослідницьку зрілість, готовність до практичного застосування набутих знань, кваліфікованому вирішенню професійних проблем.

2. Організація вибору теми випускної роботи

Теми кваліфікаційних робіт повинні відповідати спектру професійних завдань бакалавра з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. В якості тем обираються вирішення практичних завдань компаній і організацій, що розглядаються в спеціальних дисциплінах навчального плану спеціальності "Підприємство торгівля та біржова діяльність". Випускна робота може бути продовженням і логічним завершенням досліджень, розпочатих в курсових роботах і в період проходження переддипломної практики. Базами виконання кваліфікаційних робіт служать виробничі, дослідницькі, сервісні, торговельні, консалтингові та інші організації, які є місцями майбутньої роботи студентів.

При формулюванні теми випускної роботи не допускається застосування невизначених формулювань, наприклад: «Дослідження деяких питань...», «Аналіз матеріалів до...» тощо, та слів «Проект...», «Проектування...», «Розробка...», тому що саме це і передбачається при їх виконанні. Поради з вибору теми надані в таблиці 1. Користуватися таблицею пропонуємо за наступною схемою: обираємо початок теми з першого стовпчика таблиці, додаємо продовження з останнього, а замість трьох точок, радимо, додати свою підприємницьку структуру. Цей зразок не є обов'язковим, кожен здобувач разом з керівником може сформулювати свою унікальну тему дослідження.

Особливо важливо при виборі теми враховувати її актуальність в сучасних умовах для підприємницької структури, де проводилася переддипломна практика і були отримані фактичні матеріали.

Вимоги до формулювання теми:

1. Формулювання теми повинна однозначно ідентифікувати об'єкт і предмет (базу) кваліфікаційного проектування, які мають безпосереднє відношення до сфери професійної компетенції бакалавра з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Об'єктом проектування є економічний процес (програмування, планування, систематизація, технологія, комплекс дій), який відносять:

- а) до підприємницьких функцій в цілому;
- б) до однієї з функціональних підсистем підприємництва (інноваційна, організаційна, стимулююча, ресурсна) або завдань підприємництва;
- в) до економічної функції підприємництва.

Предметом (базою) кваліфікаційного проектування повинно бути те, на що направлене дослідження. Приклад: *об'єкт дослідження* – процес підвищення ефективності господарської діяльності підприємницької структури; *предмет дослідження* – теоретичні, методологічні та

організаційно-економічні аспекти забезпечення підвищення ефективності виробничого процесу на підприємстві ТОВ «Літак».

Таблиця 1

Запропоновані елементи формування теми випускної роботи

Розвиток	торговельного посередництва...
Удосконалення	функціонування підприємств... галузі
я	транспортно-експедиційної діяльності ...
Оптимізація	логістичних систем в сфері ...
	експортного/імпортного потенціалу ...
Підвищення	асортименту та експертиза якості ...
ефективності	відтворення і використання основних засобів ...
Економічне	використання оборотних активів...
обґрунтування	використання повітряних суден авіакомпанії
	диверсифікації виробничо-господарської діяльності...
Фінансово-	використання трудових ресурсів...
економічні	системи управління якістю ...
умови	оновлення технічної бази виробництва...
Економічна	плану з наукової організації праці...
оцінка	оптимізації структури персоналу...
Резерви	інформаційних технологій та інформаційної безпеки в підприємницькій діяльності....
	резервів підвищення фондівіддачі...
	оновлення основних виробничих засобів...
	ефективності використання виробничої потужності...
	формування стратегії...
	оптимізації структури персоналу ...
	напрямів підвищення ефективності інвестиційної діяльності ...
	плану соціального розвитку...
	плану заходів зі зниження собівартості продукції ...
	заходів підвищення конкурентоспроможності ...
	бізнес-моделі підприємства...
	формування асортименту/організація роздрібного продажу...
	використання лізингу...
	розширення ринків збуту ...
	покращення економічного стану ...
	виробничого потенціалу...
	впливу ризиків на діяльність ...
	антикризового управління ...
	використання повітряних суден на умовах міжнародного лізингу

2. Тема випускної роботи повинна мати конструктивний, проектний, творчий характер, мати ознаку дії.

3. Тема випускної роботи повинна відобразити мету, завдання, зміст і основні результати.

Вибір теми здійснюється студентами самостійно за погодженням з науковим керівником.

Керівник випускної роботи надає допомогу студенту в складанні робочого плану, дає рекомендації по вибору джерел, - регулярно консулює студента, контролює виконання ним графіка підготовки випускної роботи, дає відгук на роботу.

Закріплення за студентом наукового керівника і теми випускної роботи проводиться за особистою заявою на ім'я завідувача кафедри, наданого на кафедрі.

Призначення керівників випускових робіт кафедра проводить з урахуванням спеціалізації окремих викладачів, що має забезпечити найбільш компетентну консультацію з відповідних тем і оформляється наказом декана факультету.

3. Організація виконання випускної роботи

Випускник допускається до виконання випускної роботи тільки якщо в повному обсязі виконав навчальний план, тобто має задовільні оцінки по усім предметам, включаючи практики.

Організаційний процес роботи над роботою вимагає великих зусиль і навичок в дослідницькій роботі. Рекомендується почати з вибору теми. Студенти обирають теми випускної роботи самостійно, виходячи зі своїх наукових інтересів, практичного досвіду і знань з обраної проблеми, проблем в галузі та на обраному підприємстві, а також наукової спеціалізації кафедри та її викладачів.

Студент пише заяву на ім'я завідувача кафедри (Додаток Б), яку обов'язково узгоджує з керівником.

Випускник повинен:

своєчасно подати та захистити відповідальному по кафедрі звіт з переддипломної практики;

своєчасно (відповідно до наказу кафедри) погодити тему випускної роботи та подати до кафедри відповідну заяву;

погодити з науковим керівником графік роботи випускної роботи та неухильно дотримуватися визначених у ній умов;

за 14 днів до встановленого терміну захисту представити науково-педагогічному складу кафедри текст випускної роботи, затверджений керівником, тобто пройти передзахист.

Підготовка до виконання випускної роботи повинна розпочинатись зі знайомства з фаховою науковою літературою, де основні питання теми вже досліджувались, та аналізу фактичного матеріалу функціонування підприємницької структури. Це дає можливість використавши досвід, що накопичувався наукою протягом певного часу, виконати роботу повноцінно та якісно. З публікаціями сучасних вітчизняних та зарубіжних авторів по тематиці випускної роботи доцільно ознайомитись, скориставшись пошуковими системи у мережі Internet. Необхідно пам'ятати, що мінімальна необхідна кількість літературних джерел для випускної роботи не менш 30.

При написанні випускної роботи важливо використовувати звітну аналітику та оперативні дані підприємства, статистичні матеріали Державної служби статистики України, інших вітчизняних та міжнародних статистичних установ, соціологічні та маркетингові опитування.

Умовно можна виділити етапи виконання випускної роботи:

– підготовчий:

визначення підприємства, на базі якого проходити переддипломну практику і виконувати кваліфікаційну роботу;

вибір теми на підставі аналізу виявлених проблем бази практики;

отримання завдання на випускну роботу;

затвердження теми і наукового керівника наказом ректора.

– основний:

складання списку і вивчення нормативної, наукової та навчальної літератури щодо теми випускної роботи;

визначення структури та плану випускної роботи;

написання випускної роботи та її оформлення.

– заключний:

отримання відгуку наукового керівника;

отримання рецензії;

пред'явлення завершеної випускної роботи на кафедру і отримання допуску до захисту (передзахист);

підготовка усного виступу на захисті випускної роботи;

захист випускної роботи в Державній екзаменаційній комісії (ДЕК).

4.Вимоги до змісту розділів випускної роботи

4.1. Титульна сторінка

Титульна сторінка є першою сторінкою випускної роботи і заповнюється за строго визначеними правилами. Бланк титульної сторінки друкується самостійно за зразком у додатку А.

4.2. Завдання на кваліфікаційне проектування та календарний план

Бланк, що складається з двох аркушів, заповнюється студентом разом з керівником випускної роботи за зразком у додатку Б.

4.3. Реферат

Після титульної сторінки та завдання розташовується реферат, що повинен містити в собі: прізвище й ініціали автора роботи; назву випускної роботи; кількість сторінок наукової праці (без урахування списку джерел і додатків); кількість таблиць, ілюстрацій, додатків, використаних бібліографічних джерел у списку використаних джерел.

У рефераті узагальнюються основні результати виконаної роботи в такій послідовності:

- об'єкт та предмет дослідження;
- мета випускної роботи;
- методи дослідження, технічні та програмні засоби;
- основні конструктивні, технологічні та інші характеристики та показники;
- отримані результати та їх практична цінність;
- значущість виконаної роботи та висновки;
- рекомендації щодо використання результатів;
- галузь застосування та ступінь впровадження матеріалів випускної роботи;
- прогностичні припущення про розвиток об'єкту та предмету дослідження.

Зразок реферату представлено у додатку В.

4.4. Зміст

У змісті випускної роботи (дод. Г) потрібно вказати назви всіх розділів і підрозділів із зазначенням їх початкових сторінок. Назви розділів і підрозділів мають бути стислими і зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою роботи, але не повторювати її.

Заголовки змісту повинні точно повторювати заголовки в тексті. Скорочувати їх або давати в іншому формулюванні, послідовності і співвідпорядкованості в порівнянні із заголовками в тексті не допускається.

Заголовки однакових ступенів рубрикації необхідно розташовувати один під одним. Заголовки кожної наступної ступені зміщують на п'ять знаків вправо стосовно заголовків попередньої ступені. Усі заголовки починають із прописної букви. Крапка наприкінці заголовків не ставиться. Останнє слово кожного заголовка з'єднують із відповідним йому номером сторінки в крайньому праворуч стовпці змісту крапками.

4.5. Вступ

Вступ є важливою частиною випускної роботи і значною мірою регулюється основними вимогами до професійної кваліфікації. У вступі необхідно висвітлити наступні питання:

- в зв'язку з якою проблемою обрана тема даної роботи, тобто основу вибору предмета, визначення його актуальності та відповідності науці та часу;
- які вчені раніше займалися даною проблемою (аналіз літератури);
- визначення меж дослідження (об'єкт, предмет вивчення, галузі),
- визначення основної мети роботи та визначення завдань її дослідження;
- яка структура роботи;
- чи була апробація дослідження та публікація результатів дослідження.

Вступ повинен бути коротким (2-3 сторінки), але таким, щоб читач зміг зрозуміти основні положення роботи, цілі, завдання, методи та результат дослідження.

При оцінці актуальності обраної теми необхідно обґрунтувати істотність її значення для розвитку економічної науки, практики господарювання в країні, регіоні, та який позитивний ефект при її позитивному вирішенні можна отримати на макроекономічному рівні або рівні конкретного підприємства. Обґрунтування актуальності не повинне бути багатослівним.

Огляд літератури показує стан розробки обраної теми на сучасному етапі, а також на яких матеріалах базується випускна робота студента.

Мета випускної роботи, що впливає з доказу актуальності обраної теми, формується одним цільним оповідальним реченням, що має суттєве узгодження з назвою кваліфікаційної роботи. Слід відмітити, що, скоріше за все, метою випускної роботи бакалавра буде аналіз певної проблеми та визначення шляхів її вирішення.

Потім у вступі мають бути сформульовані конкретні завдання, що вирішено у роботі для досягнення поставленої мети. Звичайно ці завдання відповідають приблизно змісту роботи, тому що вся робота й повинна містити результати вирішення цих завдань.

Наприклад, завдання:

- узагальнення теоретичної сутності....;
- виявлення факторів економічного впливу....;
- систематизація теоретичних і практичних засад....;
- аналіз економічної активності підприємства в динаміці, обсягів виробництва з метою визначення загальної економічної картини, що

склалася на даний час;

- розробка підходів щодо вдосконалення діяльності підприємства з....

Дуже важливим етапом випускної роботи є вибір і використання методів дослідження. Коротка характеристика, використовуваних у дослідженні методів, також приводиться у вступі роботи.

4.6. Основна частина

Випускна робота бакалавра повинна містити 2 розділи, кожен з яких, в свою чергу, поділяється на 3-5 параграфів.

У першому розділі, що носить загальнотеоретичний (методологічний) характер, досліджуються теоретичні положення з обраної теми, вивчаються чинні законодавчі та нормативні акти, показуються відмінності української і зарубіжної практики по темі дослідження. Приблизний обсяг першого розділу - 25 - 30 сторінок.

Основна частина випускної роботи складається з двох розділів і уявляє собою розгляд методики й техніки проведення дослідження, а також узагальнення отриманих результатів.

Зміст розділів основної частини повинен точно відповідати темі випускної роботи і цілком розкриватися. Розмір кожного з розділів не регламентується, однак не допускається значної переваги на користь якого-небудь одного розділу.

Кожен розділ повинен показати уміння студента стисло, аргументовано і логічно подавати матеріал, виклад і оформлення якого повинно відповідати вимогам, запропонованим вищою школою.

Перший розділ звичайно, носить теоретичний і методичний, другий – аналітично-рекомендаційний характер.

У першому розділі викладаються основні теоретичні й методичні положення теми. Структурно він складається з 3-4 підрозділів, містить теоретичний виклад важливих аспектів проблеми та критичний огляд джерел. При цьому необхідно наводити речення з них, робити у квадратних дужках посилання на конкретні джерела з списку літератури, робити власні висновки щодо згоди чи незгоди з певними судженнями авторів.

Слід показати глибокі знання сучасної розробки теорії даного питання, своє ставлення до них, накреслити шляхи їх вирішення. Теоретичні положення повинні визначати методи й засоби аналізу в наступних розділах роботи.

Рекомендується така структура теоретичного розділу:

Економічна сутність та зміст питання, що вивчається (8-12 с.).

Вивчення методів і методик визначення відповідних показників (7-12 с.).

Основні проблеми щодо теми випускної роботи, особливості їх розвитку в перспективі (7-8 с.).

Наприкінці розділу слід навести стислі висновки.

В аналітично-рекомендаційному розділі наводиться організаційно-економічна характеристика об'єкта, особливості технологічного процесу, структура підприємства та його управління, проводиться аналіз фінансово-господарської діяльності підприємницької структури за даними статистичної та бухгалтерської звітності, виробничі зв'язки, характеристика його обладнання, номенклатура й призначення продукції. У цьому розділі аналізують особливості планування й організації виробництва, рівень ефективності діяльності підприємства за останні 3-5 років, розкривають перспективу розвитку об'єкта дослідження. Наводяться аналіз і чітке формулювання основних резервів підвищення ефективності діяльності підприємства та його підрозділів.

Зміст другого розділу випускної роботи необхідно ілюструвати таблицями, схемами, діаграмами та іншими матеріалами, які розміщують по тексту роботи або у вигляді додатків. Приблизний обсяг другого розділу становить 20-25 сторінок.

В останньому параграфі другого розділу необхідно привести конкретні пропозиції щодо усунення виявлених недоліків та шляхів реалізації резервів підвищення ефективності підприємницької структури або певного функціонального напрямку, що має корелюватися з темою роботи.

Рекомендується така структура аналітично-рекомендаційного розділу:

1. Організаційно-економічна характеристика підприємства (5-8 с.).

В цій частині у табличній або графічній формі показується, як змінювалися загальні показники виробничо-господарської діяльності підприємства протягом останніх років (кварталів). Аналізу підлягають такі показники: обсяги виробництва та реалізації продукції; чисельність персоналу, його структура; фонд споживання, його структура і т.д. Виходячи з наведених показників, розраховується та аналізується динаміка показників використання основних ресурсів підприємства та показників його фінансового стану.

2. Аналіз стану досліджуваного питання в умовах підприємства (9-10 с.). У цьому підрозділі необхідно проаналізувати динаміку і перспективи розвитку підприємства, обґрунтувати методи і можливі напрям вирішення проблеми, використовуючи різні методи дослідження, встановити ступінь впливу проблеми, що вивчається, на кінцеві результати діяльності

підприємства, сталість його фінансової стану та конкурентоспроможність продукції. У роботі над розділом необхідно використати економіко-математичні методи й електронно-обчислювальну техніку.

3. На основі виконаного аналізу намітити (для економічного обґрунтування) заходи щодо вдосконалення управління підприємством, виробничими процесами (2-3 с.). Для обґрунтування заходів вдосконалення організації та управління виробництвом слід дати прогноз сприятливих і несприятливих тенденцій, а також можливі господарські ризики.

Структура роботи є приблизною і може бути змінена за погодженням із науковим керівником.

4.7. Висновки

Висновки - це заключна частина дослідження, де представлені всі результати та практичні пропозиції дослідження, як теоретичні, так і практичні. Підводячи підсумки, необхідно відповісти на завдання, що поставлені у вступі. У висновку має бути вказано, наскільки пропозиції випускної роботи можна використовувати на практиці. Орієнтовний обсяг висновків – 2-3 сторінки.

4.8. Список використаних джерел

Після висновку міститься список використаних бібліографічних джерел, що є однією з частин кваліфікаційної праці і відбиває самостійну творчу роботу студента. Бібліографічний опис використаної літератури здійснюється згідно з:

- ГОСТ 7.11–2004 «Система стандартів по інформації, бібліотечному и издательскому делу. Библиографическая запись. Сокращение слов и словосочетаний на иностранных европейских языках»;
- ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»;
- ДСТУ 3582: 2013 «Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень в українській мові»;
- ДСТУ 8302-2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

4.9. Додатки

Додатки включають до структури роботи, якщо визначений матеріал:

- потрібний для всебічного розкриття змісту, але його розміщення в основній частині роботи може ускладнити послідовне й логічне сприйняття тексту цієї частини;

- має великий обсяг (більше 1 сторінки) або специфічні способи відтворення (є ксерокопією або займає за розміром більший ніж А4 формат), що не дозволяє розмістити його в основній частині.

5. Стиль, методика викладу та принципи побудови тексту випускної роботи

Оскільки дослідження є насамперед кваліфікаційною роботою, її мові та стилю слід приділяти найсерйознішу увагу. Певні традиції склалися у спілкуванні між науковцями, як письмово, так і усно.

Основний спосіб подання матеріалів - формально-логічний. Пропозиція полягає в роздумі над фактами, які виявляються при вивченні фактів реальності. Стиль письмової наукової промови - це безособовий монолог, тому якби презентацію має здійснювати третя сторона («автор вважає», «за словами автора»). Зараз стало неписаним правилом, коли автор роботи виступає в множині і замість "я" вживає "ми", вважаючи, що вираз авторства як формального колективу надає більший об'єктивізм накладенню. Все це робить роботу більш об'єктивною. Обов'язковою умовою об'єктивності викладу матеріалу є також інформація про те, яким є джерело повідомлення, ким висловлена та чи інша думка, кому конкретно належить те чи інше вираження. У тексті цю умову можна реалізувати, використовуючи спеціальні вступне слово і словосполучення (наприклад: за повідомленням; за інформацією; на думку; за даними; на нашу думку).

Заголовки тексту повинні точно відображати зміст розділу та параграфів. Кожен заголовок повинен бути якомога коротшим, але лапідарність не повинна бути самоціллю.

Зміст є відображенням структури роботи. Структура чи склад пояснювальної записки повинні бути чіткими та обґрунтованими, щоб побачити логіку проблеми.

При розробці плану слід виокремлювати і визначати зміст окремих глав. Потім слід переглянути зміст кожного параграфу та розуміти послідовність та об'єм питань, обговорених у кожній главі.

Перелік необхідних елементів кваліфікаційної роботи:

- титульний аркуш (додаток А);
- завдання (додаток Б);
- реферат (додаток В);
- зміст (додаток Г);
- перелік умовних позначень, скорочень, термінів (за необхідності)

(додаток Д);

- вступ (додаток Е);
- основна частина (перший теоретичний та другий аналітично-рекомендаційний розділи);
- висновки;
- список бібліографічних посилань використаних джерел (приклад оформлення бібліографічного опису додаток М);
- додатки.

6. Методичні вказівки з підготовки доповідей та презентацій випускної роботи

Захист випускної роботи носить публічний характер і здійснюється на відкритих засіданнях Державної екзаменаційної комісії (ДЕК).

Дата і час захисту визначаються та доводяться до відома студентів не пізніше ніж за один місяць до дня захисту.

Публічний захист включає в себе наступні етапи:

- усна доповідь автора про результати проведеного дослідження з мультимедійною презентацією (тривалістю не більше 7 хвилин);
- відповіді на запитання членів ДЕК;
- виступ наукового керівника і рецензента, в разі їх відсутності на захисті, відгук і рецензія зачитуються секретарем ДЕК;
- відповіді на зауваження рецензента;
- заключне слово студента.

Мультимедійна презентація повинна включати в себе:

- прізвище, ім'я та по батькові автора, найменування освітньо-професійної програми;
- прізвище, ім'я та по батькові наукового керівника, його науковий ступінь, звання;
- тему випускної роботи;
- формулювання проблеми, актуальність і значимість її вирішення;
- мета і завдання випускної роботи;
- теоретичні дослідження за темою роботи;
- використані методи і моделі дослідження;
- основні результати аналізу діяльності підприємницької структури (галузі), отримані автором,;
- виявлені проблеми в діяльності підприємницької структури та напрямки їх вирішення.

Основні рекомендації з оформлення слайдів презентації:

- загальна кількість слайдів - не більше 15;
- слайди повинні мати заголовок та номер;

- використовувати контрастні кольори для поля і шрифту слайда;
- без особливої потреби не використовувати ефекти анімації.

Рекомендована структура доповіді на захисті кваліфікаційної роботи: до 2-3 хвилин:

представлення студента і теми випускної роботи;

об'єктивні причини вибору теми та її актуальність;

структурно-логічна схема дослідження: мета випускної роботи і завдання, які вирішуються в ній, предмет, об'єкт і область дослідження;

теоретико-методичний аналіз за обраною темою;

до 4-5 хвилин:

аналіз фінансово-господарської діяльності підприємницької структури;

діагностика та постановка проблем підприємницької структури (за темою випускної роботи);

логіка найбільш значущих проектних пропозицій;

основні шляхи, методи та підходи до вирішення виявлених проблем в умовах реального стану справ на підприємстві (в організації).

Особливу увагу при публічному захисті кваліфікаційної роботи бакалавра, рекомендуємо приділити виявленим проблемам підприємницької діяльності підприємства та шляхам їх вирішення.

Мовлення здобувача повинно бути впевненим, виразним, ясним та граматично правильним, неквапливим - спокійна та невимушена манера завжди імponує слухачам.

Відповідати на запитання членів ДЕК слід тільки за сутністю справи, здобувачу необхідно виявляти скромність та тактовність, без зайвої нервованості.

Слід приділити увагу зовнішньому вигляду на захисті випускної роботи – охайність та діловий стиль (без екстравагантності) сприяє прихильному ставленню аудиторії.

7. Вимоги до оформлення пояснювальної записки випускної роботи

Випускна робота повинна мати обсяг 40-50 сторінок надрукованого через півтора інтервали на одному боці аркушу білого паперу формату А4 (без урахування додатків). Текст випускної роботи розміщується на аркуші з дотриманням таких розмірів поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 10 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм. Шрифт тексту: розмір (кегель) – 14; тип – Times New Roman, інтервал – 1,5.

Вписувати у друкований текст роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні позначення можна чорнилом, тушшю, пастою лише чорного кольору. При цьому щільність вписаного тексту має бути

наближеною до щільності основного тексту.

Роздруковані або ксерокопійовані документи мають відповідати формату А4, не включатися до загальної нумерації сторінок роботи і розміщуватися у додатках.

Зміст містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів роботи. Зміст має включати усі заголовки, які є в роботі, починаючи зі вступу і завершуючи додатками.

Заголовки структурних частин випускної роботи **«ЗМІСТ»**, **«ВСТУП»**, **«РОЗДІЛ»**, **«СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»**, **«ДОДАТКИ»** слід розташовувати по середині рядка і друкувати напівжирним шрифтом прописними (великими) літерами без крапок наприкінці. Кожну структурну частину випускної роботи слід починати з нової сторінки з відстанню між назвою розділу до тексту (чи назви підрозділу) у два рядки.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) напівжирним шрифтом з абзацу по ширині на поточній сторінці без крапки наприкінці. При цьому другий рядок заголовка друкується з нового рядка без абзацу. Відстань між заголовком підрозділу, пункту, підпункту та наступним чи попереднім текстом повинна бути один рядок.

Сторінки пояснювальної записки випускної роботи нумеруються арабськими цифрами наскрізною нумерацією по всьому тексту, включаючи додатки. На титульній сторінці, завданні, рефераті, номер сторінки не ставиться. Вперше номер сторінки проставляється на сторінці з заголовком **«ЗМІСТ»**.

Мова написання випускної роботи – державна, стиль – науковий, чіткий без орфографічних і синтаксичних помилок. Робота повинна бути побудована логічно і структуровано.

Підрозділи друкуються послідовно один за одним. Розділи і параграфи нумерують арабськими цифрами. Номер підрозділу включає номер розділу і свій порядковий номер, відокремлені крапкою (1.2, 2.4...).

Не допускається розміщувати найменування розділу, підрозділу, а також пункту і підпункту в нижній частині сторінки, якщо після нього залишається менше двох рядків тексту

7.1. Оформлення ілюстрацій

Зміст ілюстрацій має доповнювати текст роботи, поглиблювати розкриття суті явища, наочно ілюструвати думки автора, отож, в тексті на кожну з них повинно бути посилання з коментарем.

Ілюстрації (схеми, графіки) і таблиці слід подавати в роботі безпосередньо після тексту, де їх згадано вперше, або на наступній сторінці (Додатки Ж, З). Якщо вони містяться на окремих сторінках роботи, їх

включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстративні або табличні матеріали, розміри яких більші за формат А4, розміщують у додатках. Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій у додатках.

Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка: наприклад, "Рис. 1.2." (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією.

Якщо рисунки створені не автором магістерської роботи, подаючи їх у тексті, треба дотримуватися вимог чинного законодавства України про авторське право. Під рисунком необхідно вказувати джерело, у якому автор рисунка опублікував його вперше. Якщо рисунки створені автором кваліфікаційної роботи, після назви рисунка необхідно зазначити джерело в одному з таких формулювань: «узагальнено...», «розраховано...», «розроблено...» тощо «автором самостійно» або «на основі джерел: [...]». У поясненнях до рисунку необхідно зазначити, що саме зроблено автором та чим відрізняються описані на рисунку ідеї від існуючих розробок.

7.2. Оформлення таблиць та формул

Таблиці нумерують послідовно (за винятком тих, що розміщені в додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті розміщують напис "Таблиця" із зазначенням її номера, який складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка: наприклад, "Таблиця 2.3" (третя таблиця другого розділу), нижче розміщується назва таблиці.

Назву таблиці розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту з великої літери, не підкреслюючи (Додаток 3). У назві таблиці не використовують слово «Аналіз». Таблиця повинна містити посилання на джерело інформації. В тому разі, якщо таблиця узагальнює статистичні дані або погляди науковців на певну проблему, то у посиланні зазначають літературне джерело та сторінка – [7, с.12]

Назва таблиці центрується відносно таблиці і при цьому крапку після найменування таблиці не ставлять.

Заголовки граф починаються з великих літер, підзаголовки - з малих, якщо складають одне речення із заголовком, і з великих - якщо вони є самостійними.

Наприкінці заголовка і підзаголовків таблиць крапки не ставляться! Після назви заголовка стовпця або рядка, який містить цифрові дані, подають назву одиниці вимірювання, відокремлюючи її комою. ***Не допускається розділення граф у таблиці діагональними лініями.***

Текст у стовпцях починають писати з великої літери, в його кінці крапку не ставлять. Числові дані однорідних величин рівняють за правою цифрою для цілих чисел, за комою – для дробових чисел, за знаками «+» і «-» при значенні межі коливань величини. Числові значення неоднорідних величин розміщують посередині стовпця. **За відсутності цифрових даних у таблиці потрібно ставити тире!**

Заголовки граф, як правило, записують паралельно рядкам таблиці. У разі необхідності допускається розташовувати заголовки граф перпендикулярно рядкам таблиці, які можна переглянути обертом за часовою стрілкою.

Таблиця від основного тексту повинна бути відокремлена інтервалом 12 пт. Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті так, щоб її можна було читати без обертання тексту або з обертанням за годинниковою стрілкою.

У таблицях слід обов'язково зазначити одиниці виміру. Якщо одиниці виміру є однаковими для всіх показників таблиці, вони зазначаються у заголовку відповідно до стандартів. Числові величини в таблиці повинні мати однакову кількість десяткових знаків. Нумерація стовпців здійснюється у разі, коли таблицю потрібно перенести на наступну сторінку.

Якщо продовження таблиці переноситься на наступну сторінку назву не переносять, а у правому куті друкують слова «Продовження табл. ...» і ставлять її номер, першим рядком у продовженій таблиці є номери стовпців.

Текст у таблиці повинен бути розміром 12-14 пт.

Примітки до тексту і таблиць, у яких наводять довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки з таблицею. Якщо приміток на одному аркуші кілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки: 1. ...; 2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Примітку до таблиці розміщують у кінці таблиці.

Формули в випускній роботі нумеруються в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля сторінки на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: "(3.1)" (перша формула третього розділу). Цифровий матеріал, як правило, оформляється у вигляді таблиці, приклад якої наведено в Додатку К.

Формули розташовуються безпосередньо після тексту, в якому на них є посилання, всередині рядка, з полями зверху і знизу не менше одного рядка.

Формули і рівняння виділяються з тексту в окремий рядок і розташовуються по середині рядка. **Вище і нижче за формулу необхідно залишити інтервал розміром 12 пт.** Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент, тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації. Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації, а саме: у тексті перед формулою є узагальнююче слово або цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

Для написання зручно використовувати редактор формул зі стилем: напівжирний, розмір звичайний – 14 пт, великий індекс – 10 пт, дрібний індекс – 7 пт, великий символ – 20 пт, дрібний символ – 10 пт.

Розділовими знаками між формулами, котрі йдуть одна за одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

Пояснення символів і числових коефіцієнтів формул слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, у якій вони дані у формулі. Перший рядок пояснення починається з абзацу словом “де” без двокрапок. Пояснення кожного символу треба давати з нового рядка.

Наприклад: термін погашення дебіторської заборгованості визначається за формулою 2.1:

$$T_{д.з.} = \frac{T}{К_{о.д.з.}}, \quad (2.1)$$

де $T_{д.з.}$ – термін погашення дебіторської заборгованості (днів);

T – тривалість періоду;

$К_{о.д.з.}$ – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;

Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його можна перенести після знаків рівності (=), плюс (+), мінус (-), множення (x) і ділення (:). Формули, що йдуть одна за одною й не розділені текстом, відокремлюють комою.

Посилання в тексті на порядкові номери формул дають у дужках, наприклад: «у формулі (1.3)». На відміну від ілюстрацій, посилання даються тільки після появи формули в тексті. Якщо в роботі є одна формула, то її нумерують згідно з вимогами.

7.3. Оформлення одиниць вимірювання фізичних величин, числових значень, скорочень, приміток, переліку

У тексті пояснювальної записки використовують виключно стандартизовані одиниці вимірювання фізичних величин, їх найменування і позначення, відповідно до міжнародної системи одиниць СІ.

Інтервали чисел у тексті пояснювальної записки записують із словами: «від», «до» (маючи на увазі: «від...до» включно), якщо після чисел вказана одиниця величини, або через тире, якщо ці числа є безрозмірними коефіцієнтами.

Якщо в тексті пояснювальної записки наводять діапазон числових значень величини, які виражені однією і тією ж самою одиницею величини, то позначення одиниці величини вказують за останнім числовим значенням діапазону, за винятком знаків «%» «°C».

Якщо інтервал чисел охоплює порядкові номери, то для запису інтервалу використовують тире.

Не допускається відокремлювати одиницю величини від числового значення (розносити їх на різні рядки або сторінки), окрім одиниць величин, що вказують у таблицях.

У тексті **числові значення** з позначенням одиниць вимірювань або одиниць величин записують цифрами, а числа без позначення одиниць величин (одиниць вимірів) від одиниці до дев'яти – словами.

Дробові числа приводять у вигляді десяткових дробів, за винятком розмірів у дюймах.

Під час запису десяткових дробів не дозволяється замінювати крапкою кому, що відокремлює цілу частину числа від дробу. У разі неможливості виразити числове значення у вигляді десяткового дробу дозволяється записувати його простий дріб в один рядок через косу лінію.

Приклад – 5/32.

Для вказівки в тексті граничних (що допускаються) відхилень від номінальних значень показника (параметра, розміру) числові значення (номінальні і граничні) наводять у дужках, при цьому в них має бути однакова кількість дробових десяткових знаків.

У тексті пояснювальної записки можуть бути встановлені **скорочення**, вживані тільки в даній роботі. При цьому повну назву слід наводити при його першому згадуванні в тексті, а після повної назви в дужках – скорочену назву або абревіатуру. При подальшому згадуванні використовують скорочену назву або абревіатуру.

Приклади:

1. Наземне обслуговування в аеропортах здійснюють також хендлінгові компанії (далі – ХК).

2. Публічне акціонерне товариство (ПАТ).

Якщо в тексті пояснювальної записки прийнято особливу систему скорочення слів і найменувань, то перелік прийнятих скорочень має бути наведений у структурному елементі «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ». У цьому випадку форму запису не застосовують.

Примітки слід поміщати безпосередньо після текстового, ілюстративного матеріалу, до яких відносяться ці примітки і друкувати з прописної літери з абзацу шрифтом 12 пт. Якщо примітка одна, то після слова «Примітка» ставиться крапка і примітка друкується теж з прописної букви. Одну примітку не нумерують. Декілька приміток нумерують за порядком арабськими цифрами.

Примітки виділяють зменшеним розміром шрифту. Слово «Примітка» друкують у підбір до тексту.

Переліки, за потреби, можуть бути наведені всередині пунктів або підпунктів. Перед переліком ставлять двокрапку. Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи – дефіс (перший рівень деталізації). Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації).

Приклади:

Шляхи виходу з екологічних криз:

- а) структурна перебудова економіки регіону:
 - 1) впровадження нових напрямків;
 - 2) диверсифікація виробництва;
- б) ліквідація неефективних виробництв;
- в) скорочення витрат природних ресурсів.

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

7.4. Оформлення додатків

Додатки до випускної роботи мають містити інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою. Крім того, у додатки доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття кваліфікаційної роботи:

- нормативні документи підприємства;
- економічну та фінансову звітність, аудиторські висновки;
- проміжні математичні доведення, формули, розрахунки;
- великі масиви інформації щодо результатів наукових досліджень;

- статистичну і довідкову інформацію;
- ілюстрації допоміжного характеру.

Додатки оформляються як продовження випускної роботи і розміщуються в порядку посилань на них у тексті.

Додаток повинен мати заголовок, написаний або надрукований малими літерами, починаючи з великої літери, симетрично до тексту сторінки.

Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток" і поряд - велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, И, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Текст кожного додатка, за необхідності, може бути поділений на розділи та підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: "А.2" - другий розділ додатка А; "В. 3.1" - перший підрозділ третього розділу додатка В. Ілюстрації, таблиці і формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: "рис. Д. 1.2" - другий рисунок першого розділу додатка Д; "формула (А.1)" - перша формула додатка А.

8. Підготовка та захист випускної роботи

Закінчивши повністю оформлення випускної роботи, студент подає її (в розшитому вигляді) на остаточну перевірку керівникові та нормоконтролеру, а далі – на розгляд спеціальної комісії на кафедрі (попередній захист). Одночасно з випускною роботою подається ілюстративна частина (не менше 6 аркушів формату А4), яка відображає основні положення та результати роботи. Надалі цей матеріал використовується для презентації роботи під час захисту.

Комісія вирішує питання про допуск кваліфікаційної роботи на захист у Державній екзаменаційній комісії. При цьому необхідно оформити направлення голові ДЕК щодо захисту випускної роботи бакалавра.

Одночасно студент готує доповідь для захисту основних положень випускної роботи перед ДЕК.

Для захисту роботи до ДЕК студент подає відгук керівника випускної роботи (Додаток К), рецензію на випускну роботу, підписану рецензентом (Додаток Л), довідку про успішність. Можна додавати зовнішню рецензію керівника підприємства, на матеріалах якого виконувалася робота, або викладача з іншої кафедри університету, який має науковий ступінь доктора чи кандидата економічних наук. Вона свідчить про достовірність наведеної в роботі інформації, правдивість фактичних даних.

На завершеному випускному роботі керівник дає стислий відгук, у якому

об'єктивно оцінює як якість виконання самої роботи, так і роботу студента над нею, робить висновок про можливість допуску студента до захисту в ДЕК.

Зброшурований у твердій палітурці рукопис завершеної випускної роботи, яка підписана студентом, нормо-контролером та керівником, за наявності позитивної характеристики роботи в письмовому відгуку керівника і рецензії, копії опублікованих праць та підтверджень апробації результатів (якщо є) випускної роботи студент подає завідувачу кафедри, який приймає рішення про допуск до захисту.

Для підготовки студента до пояснень, у зв'язку з можливими зауваженнями рецензента, йому надається можливість ознайомитися з рецензією до попереднього захисту роботи

Завершальною процедурою допуску випускної роботи до захисту є розгляд перерахованих супровідних матеріалів завідувачем кафедри. Допуск до захисту здійснюється шляхом відповідного запису завідувача кафедри у висновку кафедри, на титульному аркуші та у завданні до випускної роботи, презентаційному матеріалі.

Якщо завідувач кафедри вважає неможливим допуск випускної роботи до захисту через її незадовільну якість, це питання обговорюється на засіданні кафедри за участю наукового керівника, оформляється протоколом і подається на затвердження проректорові університету у встановленому порядку.

До початку роботи ДЕК студент подає секретарю ДЕК такі документи:

- довідку про виконання студентом навчального плану та про одержані ним оцінки з теоретичних дисциплін, навчальних та виробничих практик;

- випускну роботу;
- роздрукований презентаційний матеріал;
- письмовий відгук керівника випускної роботи;
- рецензію;
- за наявності зовнішню рецензію;
- за наявності акту впровадження у виробництво;
- інші матеріали, які характеризують цінність виконаної роботи (опубліковані наукові роботи за темою випускної роботи тощо).

Під час підготовки до захисту випускної роботи студент погоджує зі своїм керівником складену ним стислу доповідь щодо змісту роботи і підготовлені наочні матеріали для презентації роботи.

Студент також готує наочний матеріал у вигляді ілюстрацій на форматі А4 для кожного члена ДЕК та інших присутніх на засіданні ДЕК (всього шість екземплярів). Наочні матеріали мають збігатися з презентацією.

Якщо захист випускної роботи не відбувся з поважних причин, про що студент подав відповідні документи до деканату та Державної екзаменаційної комісії, декан факультету розглядає та вирішує питання щодо подальшого захисту кваліфікаційної роботи у встановленому порядку.

9. Критерії оцінювання випускної роботи

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 23.01.2004р. №48 «Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу», «Методичних рекомендацій щодо рейтингової системи оцінювання результатів виконання та захисту дипломних проєктів (робіт) здобувачами освітніх ступенів «Бакалавр», «Магістр» та освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»», затверджених розпорядженням розпорядженням проректора з навчальної та методичної роботи від "07"липня 2016 №274, атестація здобувачів освітнього ступеню «Бакалавр» в умовах кредитно-модульної системи здійснюється в ДЕК шляхом рейтингового оцінювання результатів виконання та захисту випускних робіт з використанням підсумкової рейтингової оцінки.

Рейтингове оцінювання результатів виконання та захисту випускної роботи здійснюється в балах головою та кожним членом ДЕК з урахуванням критеріїв та відповідних кількісних оцінок, наведених у таблиці 2.

Рейтингове оцінювання результатів виконання та захисту випускної роботи здійснюється в балах головою та кожним членом ДЕК з урахуванням критеріїв та відповідних кількісних оцінок, наведених у таблиці 2. Причому, кількісні оцінки в балах за кожним критерієм можуть бути менше мінімальних, наведених в зазначеній таблиці, та не більше максимальних.

Підсумкова рейтингова оцінка результатів виконання та захисту випускної роботи в балах визначається як середньоарифметична оцінка з рейтингових оцінок голови та членів ЕК, виходячи із 100-бальної шкали з її наступним переведенням до оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS (табл. 3).

Критеріями оцінки випускної роботи є не тільки зміст пояснювальної записки, а й актуальність і практична значущість теми роботи; оформлення роботи відповідно до вимог; логічність, послідовність, грамотність, чіткість викладу розглянутих матеріалів в доповіді на захисті перед ДЕК; глибокі знання проблеми, чіткість викладу основних результатів і положень з використанням роздаткового матеріалу при захисті роботи; впевненість і аргументованість відповідей на зауваження

рецензентів і поставлені запитання при захисті роботи; зміст рецензії і відгуку наукового керівника.

Таблиця 2
Оцінювання результатів виконання та захисту випускної роботи

Критерії оцінювання результатів виконання та захисту випускної роботи	Мак кількість балів	Зміст критеріїв оцінювання	Оцінка в балах
1. Актуальність теми, її відповідність сучасним вимогам	10	- відповідає повністю - відповідає неповністю - відповідає недостатньо	10 8 6
2. Повнота та рівень обґрунтування розробок та запропонованих рішень	20	- достатньо повно та обґрунтовано - недостатньо повно та обґрунтовано - неповно та недостатньо обґрунтовано	20 16 12
3. Практична цінність розробок та запропонованих рішень, їх впровадження у виробництво або навчальний процес	10	- мають практичну цінність, впроваджені у виробництво або навчальний процес (наявність акту впровадження) - частково мають практичну цінність - деякі елементи розробок мають практичну цінність, можливо їх впровадження у виробництво або навчальний процес	10 8 6
4. Рівень використання комп'ютерної техніки та інформаційних технологій при розробці випускної роботи	10	- високий рівень - середній рівень - низький рівень	10 8 6
5. Відповідність випускної роботи вимогам нормативних актів України, ДСТУ, якість оформлення матеріалів	10	- достатньо повна, висока якість - недостатньо повна, прийнятна якість - неповна, невисока якість	10 8 6
6. Змістовність доповіді та відповідей здобувача вищої освіти на запитання членів ДЕК під час захисту основних положень випускної роботи	40	- доповідь та відповіді на запитання повні, послідовні, логічні - доповідь та відповіді на запитання недостатньо повні, логічні та послідовні - непослідовно та нелогічно побудована доповідь, недостатньо повні відповіді на запитання	40 32 24
Усього	100		x

Підсумкові рейтингові оцінки результатів виконання та захисту студентами-випускниками кваліфікаційних робіт заносяться до протоколу засідання ДЕК з проведення захисту випускної роботи в балах за 100-бальною шкалою, за національною шкалою та шкалою ECTS, наприклад так: *90/Відмінно/А, 84/Добре/В, 65/Задовільно/Е.*

Таблиця 3

Шкала оцінювання результатів виконання та захисту випускної роботи

Оцінка, балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
90–100	Відмінно	А
82–89	Добре	В
75–81		С
67–74		Д
60–66	Задовільно	Е
35–59		FX
1–34	Незадовільно	F

Обговорення результатів виконання та захисту здобувачами вищої освіти кваліфікаційних робіт, визначення рейтингових оцінок та прийняття рішення щодо присвоєння випускнику кваліфікації з видачею диплома державного зразка (або державного зразка з відзнакою) здійснюється на закритому засіданні ЕК за встановленою процедурою.

Повторний захист випускної роботи з метою підвищення позитивної підсумкової рейтингової оцінки не дозволяється.

Підсумкові рейтингові оцінки результатів виконання та захисту здобувачами вищої освіти випускних робіт заносяться до протоколів засідання екзаменаційної комісії за 100-бальною шкалою, за національною шкалою та за шкалою ECTS.

Це служить відображенням основних положень що характеризують повноту підготовки, відповідність роботи вимогам щодо присвоєння відповідної кваліфікації і видачі диплома здобувачу вищої освіти.

У випадку отримання студентом за виконання та захист випускної роботи підсумкової рейтингової оцінки “Незадовільно“ (за національною шкалою) екзаменаційна комісія визначає можливість повторного подання в подальшому до захисту доопрацьованої випускної роботи, або необхідність затвердження нової теми і виконання нової випускної роботи.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульного аркуша пояснювальної записки

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-ТЕХНОЛОГІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускної кафедри.
д.е.н., професор _____ П.П. Петров
“ ____ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 076 «ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ
ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
«ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА БІЗНЕС-ТЕХНОЛОГІЇ»

Тема: «Фінансово-економічні умови впровадження антикризового управління Товариства з обмеженою відповідальністю «Моторімпекс»»

Виконавець _____ Рак Аліна Олександрівна
(підпис)

Керівник: _____ к.е.н., доцент Кривицька Наталія Юріївна
(підпис)

Нормо-контролер: _____ к.е.н., доцент Овсак Оксана Павлівна
(підпис)

КИЇВ 20__

Додаток Б

**Зразок оформлення завдання на виконання випускної роботи
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФЕБА (або ННІОТ)

Кафедра _____ економіки та бізнес-технологій

Спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»Освітньо-професійна програма «Підприємництво та бізнес-технології»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ р.

ЗАВДАННЯ**на виконання випускної роботи студентки**Рақ Аліна Олександрівни

(ПІБ випускника в родовому відмінку)

1. Тема випускної роботи «Фінансово-економічні умови впровадження антикризового управління Товариства з обмеженою відповідальністю «Моторімпекс»» затверджена наказом ректора від «__» _____ 201 р. № __ / __
2. Термін виконання роботи: з «__» _____ 201 р. до «__» _____ 201 р.
3. Вихідні дані до роботи: Бухгалтерська звітність ТОВ «Моторімпекс»: баланс форма форма №1, звіт про фінансові результати форма № 2, статут підприємства ТОВ «Моторімпекс».
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що підлягають розробці): Теоретичні основи антикризового управління авіаційним підприємством; Діагностика кризи та ефективності господарської діяльності авіаційного виробничого підприємства ТОВ «Моторімпекс»; Пропозиції щодо щодо уникнення банкрутства ТОВ «Моторімпекс».
5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу: Симптоми прояву кризи на підприємстві. Об'єкти, основні інструменти та методи антикризового управління. Основні чинники впливу на діяльність вітчизняних авіаційних підприємств. Характеристика виробничої діяльності ТОВ «Моторімпекс». Визначення виду неплатоспроможності ТОВ «Моторімпекс» та заходів щодо її відновлення. Пропозиції щодо фінансової реструктуризації ТОВ «Моторімпекс».

Продовження Додатка Б**6. Календарний план-графік**

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1	Вступ		
2	Вивчити теоретико-методичні аспекти теоретичних основ антикризового управління авіаційним підприємством		
3	Провести діагностика кризи та ефективності господарської діяльності авіаційного виробничого підприємства ТОВ «Моторімплекс»		
4	Розробити пропозиції щодо уникнення банкрутства ТОВ «Моторімплекс».		
5	Оформлення пояснювальної записки, графічного матеріалу, подання випускної роботи на кафедру, перевірку на плагіат		
6	Передзахист		
7	Рецензування роботи. Оформлення документів до захисту		
8	Захист випускної роботи в ДЕК		

7. Дата видачі завдання: «__» _____ 201__ р.

Керівник випускної роботи _____ Рак А.О.
(підпис керівника) (П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання _____ Кривицька Н.Ю.
(підпис випускника) (П.І.Б.)

**Зразок оформлення реферату
РЕФЕРАТ**

Пояснювальна записка до випускної роботи «Фінансово-економічні умови впровадження антикризового управління Товариства з обмеженою відповідальністю «Моторімпекс»»: 46 сторінок, 11 рисунків, 17 таблиць, 38 використаних джерел, 7 додатків.

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ. ДІАГНОСТИКА КРИЗОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА. РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА.

Об'єкт дослідження – процеси забезпечення ефективного управління авіаційним виробничим підприємством з метою запобігання або виходу з кризового стану.

Предмет дослідження – економічна оцінка системи антикризового управління авіаційним виробничим підприємством ТОВ «Моторімпекс».

Мета випускної роботи – розроблення теоретичних та практичних аспектів антикризового управління авіаційним виробничим підприємством.

Методи дослідження – науковий, емпірично-науковий, кореляційно-регресійний аналіз, експертних оцінок.

Отримані результати. У першому розділі розкриті теоретичні основи сутності, симптомів та фактори виникнення криз у діяльності підприємства та систематизовані складові антикризового управління авіаційним підприємством.

У другому розділі проаналізовано фінансово-економічний стан та схильність до банкрутства ТОВ «Моторімпекс». На підставі теоретичних та аналітичних даних були запропоновані конкретні заходи щодо уникнення банкрутства ТОВ «Моторімпекс».

Галузь застосування і ступінь впровадження матеріалів випускної роботи – матеріали випускної роботи можна використовувати на базовому підприємстві, а також на інших авіаційних виробничих підприємствах України для виявлення та попередження кризового стану.

**Зразок оформлення змісту
ЗМІСТ**

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ АВІАЦІЙНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ	11
1.1. Симптоми та фактори виникнення криз у діяльності підприємства.....	11
1.2. Сутність та складові антикризового управління авіаційним підприємством	15
1.3. Аналіз методів оцінки кризового стану підприємства та схильності до банкрутства	20
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИ КРИЗИ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАЦІЙНОГО ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «МОТОРІМПЕКС»	24
2.1. Загальна характеристика ТОВ «Моторімпекс».....	24
2.2. Аналіз результатів господарської діяльності ТОВ «Моторімпекс».....	30
2.3. Оцінка фінансового стану ТОВ «Моторімпекс» та схильності до банкрутства	35
2.4. Пропозиції щодо впровадження антикризових заходів ТОВ «Моторімпекс»	39
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ	46

**Зразок оформлення переліку умовних позначень
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ**

ВВП – валовий внутрішній продукт;
ВМД – вантажно-митна декларація;
ВНП – валовий національний продукт;
ГАТТ – Генеральна угода з тарифів і торгівлі;
ЗЕД – зовнішньоекономічна діяльність;
НДДКР – науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи;
ОАЕ – Об'єднані Арабські Емірати;
ПДВ – податок на додану вартість;
СЗГ – стратегічні зони господарювання;
ТН ЗЕД – товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності;
ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю;
УКТ ЗЕД – український класифікатор товарів;
Ф№1 – форма № 1 балансу підприємства (звіт про фінансовий стан);
Ф№2 – форма № 2 (звіт про фінансові результати).

Зразок оформлення рисунку

Рис. 1.4. Складові еколого-економічного аналізу

Джерело: складено автором на основі [10, с.25-39].

Зразок представлення таблиці

Таблиця 1.1

Трактуння визначення «економіка природокористування»

Автор, рік	Визначення
В.П. Єфимов [18], 1968р.	Нова галузь науки, що вивчає методи найефективнішого впливу людини на природу з метою підтримання динамічної рівноваги
Е.Б. Голованов [36], 2009р.	Взаємодія суспільства і природи, тобто практично будь-який вид діяльності людини, пов'язаний з використанням природних ресурсів і умов зі зміною стану навколишнього природного середовища
О.Е. Васильєва [62], 2012р.	Вивчає проблеми взаємодії економічної системи і навколишнього середовища

Джерело: узагальнено автором

Додаток К

Зразок бланка відгуку керівника випускної роботи
(бланк друкується та заповнюється на одному аркуші з двох боків)
Лицьова сторінка

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДГУК
керівника випускної роботи
випускника кафедри (назва кафедри)

(назва інституту (факультету))

(П.І.Б. випускника)

....ТЕКСТ.....

Керівник випускної роботи:

(науковий ступінь, посада, вчене звання) (П.І.Б.)

« ___ » _____ 20 ___ р. _____
(підпис)

ПАМ'ЯТКА КЕРІВНИКУ

Відгук пишеться в довільній формі на бланку встановленого зразка.

У відгуку необхідно відобразити:

- характер виконання випускної роботи (в ініціативному порядку, за замовленням підприємства, організації, установи тощо);
- мету випускної роботи;
- відповідність виконаної випускної роботи затвердженому завідувачем кафедри завданню;
- ступінь самостійності випускника при виконанні випускної роботи;
- уміння випускника працювати з літературними джерелами, аналізувати теоретичний та практичний матеріал, приймати обґрунтовані рішення (інженерні, наукові), застосовувати сучасні комп'ютерні інформаційні технології, проводити фізичне або математичне моделювання, обробляти та аналізувати результати досліджень (експерименту), проектування;
- знання та дотримання вимог нормативних документів при виконанні випускної роботи в цілому та оформленні пояснювальної записки і інших матеріалів;
- отримані найбільш важливі теоретичні та практичні результати, їх апробацію на конференціях, семінарах тощо;
- узагальнену оцінку рівня виконаної випускної роботи відповідність набутих випускником знань, умінь та навичок (компетенцій), а також висновок щодо можливості присвоєння випускнику кваліфікації фахівця певного освітнього ступеня за даним напрямом (спеціальністю) чи спеціалізацією відповідно до Національного класифікатора України «Класифікатор професій ДК 003:2010».

Зразок бланка направлення на рецензію
(бланк друкується та заповнюється на одному аркуші з двох сторін)
Лицьова сторінка

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАПРАВЛЕННЯ

на рецензію випускної роботи

Шановний(на) _____

Направляємо Вам на рецензію випускну роботу (проект)
 студента кафедри (назва кафедри та інституту (факультету))

_____ (П.І.Б. випускника)

на тему « _____ »

Рецензію просимо подати до університету за адресою:
 03058, м. Київ, проспект Космонавта Комарова, 1, до « ___ » _____
 20__ р.

Запрошуємо особисто бути присутніми під час
 прилюдного захисту випускної роботи на засіданні ДЕК « ___ »
 _____ 20__ р.

Директор інституту (факультету): _____
 (підпис) (П.І.Б.)

Рецензування виконав: _____

_____ (науковий ступінь, вчене звання, посада, П.І.Б. рецензента)

РЕЦЕНЗУВАННЯ ВИКОНАНО

Завідувач (назва випускної кафедри)
 _____ (ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20__ р.

*Продовження Додатку Л***ПАМ'ЯТКА
рецензенту випускної роботи**

Рецензія пишеться в довільній формі на бланку встановленого зразка. У рецензії необхідно відобразити:

- відповідність змісту роботи темі і завданню на випускню роботу (відповідність теми роботи фактичному об'єкту роботи);

- актуальність теми, наявність замовлення роботи підприємством (організацією);

- достатність вихідних даних на роботу, їх спрямованість на пошуки оптимальних рішень з урахуванням останніх досягнень науки і техніки;

- наявність багатоваріантного аналізу основної задачі на основі літературного пошуку новітніх досліджень і розробок з обґрунтуванням оптимального варіанта розв'язання;

- наявність оптимізації рішень в роботі, глибина обґрунтувань прийнятих рішень;

- застосування ЕОМ для вирішення задач основної частини роботи (оптимізація, моделювання та ін.), обґрунтування (обґрунтованість) вибору програмного забезпечення, застосування стандартних та оригінальних програм, наявність аналізу результатів та їх використання в роботі;

- стиль написання (обґрунтувальний чи описовий), відповідність оформлення до вимог діючих стандартів;

- якість виконання пояснювальної записки та ілюстративного матеріалу, відповідність вимогам державних стандартів;

- практична цінність роботи, можливість її реалізації;

- виявлені недоліки;

- мотивовану оцінку випускної роботи за 100-бальною та національною шкалами і шкалою ECTS, а також висновок щодо можливості присвоєння випускнику кваліфікації фахівця певного освітнього ступеня за даним напрямом (спеціальністю) чи спеціалізацією відповідно до Національного класифікатора України «Класифікатор професій ДК 003:2010».

Закінчення додатку Л

**Зразок бланка рецензії на
випускню роботу**

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РЕЦЕНЗІЯ
на випускню роботу випускника
кафедри економіки та бізнес-технологій

(назва інституту (факультету))

(П.І.Б. випускника)

Рецензент:

(науковий ступінь, посада, вчене звання) (П.І.Б.)

«__» _____ 20__ р. _____
(підпис)

З рецензією ознайомлений: _____
(підпис) (П.І.Б. випускника)

«__» _____ 20__ р.

Додаток М

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Характеристи ка джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий ; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. – Львів : Свічадо, 2006. – 307 с. – (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV–V ст. ; № 14).
Два автори	1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. – К. : Києво-Могилян. акад., 2005. – 397, [1] с. – (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1).
Три автори	1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д. ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. – XLIII, 265 с.
Чотири автори	1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. – К. : НДІ "Укragропромпродуктивність", 2006. – 106 с. – (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи).
П'ять і більше авторів	1. Психология менеджмента / [Власов П. К., Липницький А. В., Луцихина И. М. и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. – [3-е изд.]. – Х. : Гуманитар. центр, 2007. – 510 с. 2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. – К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. – 115 с. – (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн. 13).
Без автора	1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. — К. : Грані-Т, 2007. — 119 с. — (Грані світу).
Багатотомний документ	1. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч.1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. — К. : НТУУ "КПІ", 2006. — 125 с.

Матеріали конференцій	1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11–13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. –167 с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К. : Парлам. вид-во, 2006. — 207 с. — (Бібліотека офіційних видань). 2. Медична статистика статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. — К. : МНІАЦ мед. статистики : Медінформ, 2006. — 459 с. — (Нормативні директивні правові документи).
Бібліографічні показники	1. Куц О. С. Бібліографічний показчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. — Львів : Укр. технології, 2007. — 74 с.
Дисертації	1. Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. ... доктора фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. — К., 2005. — 276 с.
Автореферати дисертацій	1. Новосад І.Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І. Я. Новосад. — Тернопіль, 2007. — 20, [1] с. 2. Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 „Автоматиз. системи упр. та прогрес. інформ. технології” / Нгуен Ші Данг. — К., 2007. — 20 с.
Електронні ресурси	1. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник — 2003. — № 4. — С. 43. — Режим доступу до журн. : http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm .

Навчально-методичне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання випускної роботи зі спеціальності
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
ОС «бакалавр»

Укладачі: Ушенко Наталя Валентинівна
Командровська Вероніка Євгенівна
Кривицька Наталія Юріївна

Авторська редакція

Підписано до друку _____ 20 р. Формат 60*84/16. Папір офс.
Офіс. друк. Ум. друк. арк. 2,3. Обл.-вид. арк. 3,0
Тираж ___ пр. Замовлення № _____. Вид. № _____

Видавництво НАУ
03056, Україна, м. Київ, проспект Л.Гузаря, 1